

Una mirada a certes ombres de la nostra cultura per entreveure llums de futur...

Mario Guzmán

Els diumenges acostumo a compartir l'hora dels aliments amb algunes persones. Entre aquestes, hi ha els germans i les germanes d'una congregació religiosa, aquesta comunitat és mendicant. En una d'aquestes ocasions, vaig tenir l'oportunitat d'asseure'm al costat de dues de les germanes, les quals em van explicar una experiència que van tenir passant per un camp ras dies enrere. Les germanes em diuen que arribar-hi els va fer molta impressió. Diuen que hi havia molts joves en condicions summament precàries, amb addicció a algunes drogues. Em descriuen els rostres envellits d'aquelles persones a causa de la droga. Mentre, alternadament, una rere l'altra em van narrar l'experiència que van compartir amb ells, en mi anava naixent la sorpresa de com podien haver estat elles en aquell lloc. Diuen que mai havien estat en un indret com aquell, en un lloc on la impressió fos tan profunda.

Segueixen amb el seu relat. Em comenten que, en arribar-hi, les va rebre una jove que cridava des de lluny: "Marxin germanes, marxin; aquest no és un lloc per a vostès, aquí Déu no hi és". La resposta de les germanes, contràriament, fou: "Déu és aquí, exactament es troba on els homes pateixen més". L'aspecte pobre i senzill de les germanes els va permetre apropar-se a ells a un nivell d'iguals, sense mostrar cap superioritat, sense tractar d'imposar, ni de fer res més que compartir un moment amb aquells nois. Em comenten com es van anar reunint algunes persones per dialogar amb elles. Tant a elles com a mi, ens van impressionar els noms d'aquests joves, tals com Jesús, Maria, Àngels, i alguns altres, però tots feien referència a noms bíblics de summa importància i significat. Diuen que la noia que les va rebre a crits les mirava mentre feia voltes en cercle, fins que va decidir apropar-s'hi.

A la furgoneta de l'ajuntament (on freqüentment intercanvien una xeringa nova per una d'usada per tal d'evitar el contagi de malalties), hi havia dos educadors que els van preguntar sobre la seva vida. Al final, un d'ells les va convidar a tornar tantes vegades com volguessin en veure com els nois s'acostaven a conversar amb elles i en veure que no feien proselitisme a aquelles joves, sinó, tot al contrari, que

eren els mateixos nois els que preguntaven per Déu i per la vida. En preguntar a les germanes si voldrien tornar-hi, una em contestà que li hauria agradat no separar-se d'ells, i l'altra reafirmà la resposta dient que clar que pensen tornar-hi.

Després d'això, tots tres vam fer una pausa i, passats uns moments de silenci, una d'elles em pregunta: "Per què creus que són drogaaddictes? Què fa que una persona es torni així?". Jo contesto, intentant donar una visió clínica, que no crec que hi hagi una sola cosa que es pugui identificar com la causant d'això, i els parlo una mica dels aspectes familiars, socials, etc. Llavors, la germana em diu: "Jo crec que estan buscant Déu, sense saber-ho". No puc fer res més que guardar silenci durant un temps pensant en allò que havia dit ella. Honestament, en un principi, vaig pensar que no sabien el que estaven dient i em vaig dir: "Aquestes germanes s'estan confonent i volen veure Déu pertot arreu". Però després, a poc a poc, vaig anar pensant i sentint el buit que hi pot haver entre nosaltres, aquest buit que empeny a trobar un perquè a la vida, quelcom que doni sentit a l'existència, com una tasca desesperada i sense guia de per on cal començar. Comprenc que les germanes puguin afirmar: "I qui més haurà de donar-li sentit sinó és Déu?. Ja sigui com a concepte filosòfic per explicar el que sembla inexplicable a la llum de la raó, encara que sigui solament fent referència a Ell, sense mencionar els seus atributs; o bé ja sigui com a realitat teològica, fent menció dels seus atributs, Déu és qui dóna sentit al buit de l'home, és el qui dóna una explicació a tot allò que no podem comprendre.

Quan la germana em deia "Jo crec que estan buscant Déu, sense saber-ho", podia al·ludir a allò que afirma Víktor E. Frankl:

"... Ya en los salmos se alude al 'Dios oculto', y en la antigüedad Helenística existía un altar consagrado 'al Dios desconocido'. Nuestra fórmula "Dios inconsciente" vendría pues a significar la relación escondida del hombre a Dios, a su vez escondido." (*La presencia ignorada de Dios*. Ed. Herder. p. 69)

És gairebé segur que aquests joves, o almenys la majoria dels casos, no es droguen per buscar Déu, o no és aquesta la seva intenció conscient. Però si poguéssim veure la part més profunda d'aquests, aquella part de l'ànima que sembla inaccessible a primera vista fins i tot per a qui la porta; si poguéssim veure què és el que es mou, què és el que busca aquella persona, per què va d'un costat a l'altre, per què busca cada vegada una experiència més forta i fins i tot més crua; potser trobaríem que allò que busquen és "el sentit de la vida". Si volem, podem anomenar-lo Déu. Però, com diuen les germanes, el busquen tot i que no ho saben. Les drogues segurament no són un mitjà per trobar el Sentit. I precisament aquí és on s'entra en la confusió, creient que sí que ho són. És difícil poder dir quin és el camí que algú ha de prendre, almenys jo no m'atreveixo. Però segur que el sentit es troba quan cadascú camina el seu camí, amb paciència cap a un mateix i amb els altres. Tractant de ser fidel a la pròpia naturalesa vertadera, descobrint en el caminar que el sentit es troba en el respecte a la mateixa vida, a la meua i a la dels altres.

Quan l'home es considera a si mateix, i comprèn qui és i què és, amb la seva part que fa mal i amb la seva part que omple de goig; quan és capaç de veure, com diu W. James, que tots estem fets de la mateixa argila; és quan arribem a comprendre que això que hi ha a fora també és en nosaltres, i que no hi ha tanta diferència entre aquells joves i tu o jo. I que, en certa manera, nosaltres també som ells, i ells són nosaltres, que aquella conducta que viuen és una conducta humana, tant perquè és un acte de l'home com perquè és un patiment de l'home, per la qual cosa no ens és aliena del tot. Llavors, comprenem que és el mateix buit, el mateix dolor, la mateixa malenconia, allò que ens concerneix a nosaltres els humans, però que varia en les maneres de manifestar-se, en les formes d'actuar de cadascú.

La soledat o la companyia es tornen insuficients, inútils, fins i tot turmentoses, quan ens allunyem d'allò humà, del que ens és comú. Creiem que el que em passa a mi no li pot passar a ningú més, quan creiem que distanciant-nos del sofriment de l'altre, en quedem exempts, i creiem que la individualitat consisteix a ser aliè als altres. La mateixa vida ens fa veure que no hi ha res més allunyat de la veritat que això, ja que precisament el fet de ser part dels altres em permet que me'n pugui diferenciar. Necessito de l'altre per saber qui sóc. Adam necessita d'Eva per saber que ell és l'home i ella, la dona. Necessiten ser expulsats del paradís per prendre consciència que eren al paradís. Així, jo necessito de l'altre per saber qui sóc i així trobar el Sentit de la meva existència.

El problema de la dependència de les drogues va més enllà de la droga en si. Ja ho hem dit, és només una manera més de manifestar-se que té aquest buit que no ens és aliè, aquest buit que en algun moment forma part de la nostra vida. Però, llavors, que és el que duu una persona a submergir-se en el món de la droga? Crec que solament es podrà respondre aquesta pregunta quan comprenuem els processos de vida i mort, els processos de plaer i dolor, d'abandonament i companyia, que hi ha en qui es droga, en aquell que ha hagut de recórrer-hi precisament pel que tenen d'insuportable aquests processos, per anar d'un a l'altre sense poder comprendre per què hem d'anar com pèndols en aquesta vida.

No obstant això, no crec que el problema de l'home sigui el buit. Contràriament, "solament si la cōpa és buida es pot omplir de vi". Solament si és buida una cosa comprenem el que li fa falta i només així podrà ingressar-hi allò que li falta. De petits, anem creixent i "creiem omplir" l'ànima de diverses idees, creences i postures davant de la vida. Però solament quan vivim el buit, sabem que no havíem omplert res o almenys molt poc. Si tenim la fortuna de trobar-nos amb algú o amb alguna cosa que ens ajudi a trobar el que realment omplirà la nostra ànima, podrem sortir triomfants de l'encontre amb nosaltres mateixos. Però, si no, pot ser que ens enganyem pensant que l'única cosa que existeix és el buit que fa mal i no el que permet omplir-nos i, d'aquesta manera, podem no comprendre que en nosaltres ja hi ha el que ha d'omplir-nos

Hauríem de deixar de veure la persona que es droga com algú aliè a nosaltres, com una cosa bruta que hem de mantenir en camps rasos lluny de l'abast de la nostra vida; seria millor veure com es pot solucionar això que és part de tots. I, tal vegada, trobarem que "fent alguna cosa per mi, puc fer alguna cosa pels altres". Si em permeto veure que en mi existeixen tant les tenebres com la llum, podré deixar de veure solament les tenebres en els altres i podré veure la llum que també tenen.